

ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. У сучасних умовах особливу роль відіграють зовнішні загрози фінансовій безпеці держави, що пов'язані зі зростаючою інтенсивністю економічних і господарських зв'язків і поглибленим процесом інтернаціоналізації й глобалізації світового господарства. Вони впливають на світову фінансову ситуацію й на зміну спрямування фінансових потоків, що в цілому характеризуються зміщенням фінансових потоків від відтворювальних процесів до спекулятивного капіталу, що утрудняє еквівалентний обмін.

Глобалізація, відкриваючи нові можливості, одночасно ставить світ і національні держави перед новими загрозами. Необхідність забезпечення стійкого економічного розвитку держав вимагає виявлення напрямків і особливостей впливу фінансової глобалізації на фінансову безпеку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань управління фінансовою безпекою в умовах глобалізації знаходиться в центрі уваги багатьох науковців, зокрема Ф. Ярошенко, Т. Богдан, Л. Алексеєнко, І. Зятковського, О. Кириленко, С. Юрія, В. Федосова, В. Зайчикової. Не зважаючи на значний масив існуючих досліджень з даної проблематики, окремі її напрямки досі не отримали відповідного сучасній складній ситуації розвитку світової економіки аналізу. Зокрема, це стосується впливу інтеграції капіталів, транснаціональних корпорацій, тощо.

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження теоретичних аспектів протидії загрозам фінансовій безпеці держави в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На фінансову безпеку держави впливають безліч внутрішніх і зовнішніх факторів і загроз. Забезпечення дієвої системи фінансової безпеки передбачає з'ясування і систематизацію явищ, подій, дій, настання або здійснення яких прямо або опосередковано може становити загрозу тому чи іншому елементу фінансово-економічного механізму держави.

Зовнішні загрози:

- висока концентрація капіталів;
- постійне збільшення і мобільність маси капіталів на світових ринках;
- глибокий взаємозв'язок і взаємозалежність фінансових ринків і їх фактична непідконтрольність державним інститутам;
- зростаюча залежність від світових фінансів, віртуалізація фінансової сфери;
- використання потужними економічними акторами стратегій завоювання світового економічного простору;
- нераціональне використання закордонних кредитів;
- нерегульований приплив іноземного капіталу і надання йому переваг у порівнянні з вітчизняним та інше.

У сучасному світі функції регулювання світової фінансової системи частково переміщуються до світових фінансових центрів, головним з критеріїв економічної діяльності яких є максимальна прибутковість в найкоротші терміни, значення всіх інших критеріїв нівелюється. Сьогодні можна без всяких наслідків для «фінансового агресора» нав'язати державі «модель економічного розвитку», користуючись некомпетентністю або меркантильністю бюрократичного апарату. Низка фінансових криз 70-90-х рр. стала наочним тому підтвердженням.

Вказані процеси є природним наслідком глобалізації світової економіки.

Процес глобалізації є складним, багатовимірним і неоднозначним, тому з приводу його суті та наслідків існують багаточисельні розбіжності. Вчені сходяться на думці, що глобалізація означає не лише новий кількісний вимір міри інтенсивності взаємозв'язків окремих країн та їх економік, а головним чином – нову якість таких зв'язків, коли формується фактично новий, глобальний (не тотожний простій сумі національних економік) рівень економічної глобалізації [1, с. 76-79].

У сучасному світі розвиток будь-якої держави значною мірою залежить від її участі в міжнародних відносинах. Найактивніше відбувається фінансова глобалізація, що проявляється у вільному переливанні фінансового капіталу між національними та регіональними ринками капіталу, і призводить до того, що великі потоки іноземного капіталу опиняться на вітчизняному фінансовому ринку. Основна проблема, яка породжена процесами фінансової глобалізації, пов'язана з тим, що архітектура глобального фінансового ринку надзвичайно ускладнилася, а це посилює загальну

¹ Науковий керівник: Пальчевич Г.Т. – к.е.н., професор

нестабільність цієї складної системи, підвищує ризики та ймовірність розвитку загроз для економічної безпеки країн. Особливо важливого значення підвищення нестабільності фінансового ринку і збільшення ризиків та загроз має для економіки країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою, оскільки фінансові системи цих країн мають підвищену залежність від глобального фінансового ринку [2].

Як основний учасник глобалізаційних процесів, істотну частку ризику для національної фінансової системи представляють транснаціональні корпорації. Їх діяльність є головною рушійною силою глобалізації та слабо контролюється державними інститутами. Сьогодні найбільші ТНК, використовуючи новітні геофінансові технології, здатні за лічені місяці спустошити національну економіку практично будь-якої країни. Якщо спочатку діяльність ТНК була пов'язана з розробкою сировинних ресурсів країн, що розвиваються та периферійних країн і виробництвом військово-технічної продукції, то в останні два десятиліття на світовій арені утвердилися глобальні ТНК з планетарним баченням ринків і процесів конкуренції, а, отже, геоекономічним переділом світу. Фактично, зараз світовий ринок поділений на сфери впливу приблизно 500 глобальних ТНК, що складають ядро світового господарства і зосередили у своїх руках практично необмежену економічну владу.

В даний час не існує реальної сили, здатної протистояти транснаціональному капіталу, оскільки навіть гіпотетичне об'єднання ресурсів усіх економічно розвинених держав недостатнє для того, щоб боротися зі спекулятивними операціями у сфері віртуальних фінансів.

До активних зовнішніх факторів, які сприяють формуванню зовнішніх загроз фінансовій безпеці держави, також належать:

- маніпуляції із зміною курсу грошової одиниці, заморожування авуарів в іноземних банках;
- спроби отримати найбільші прибутки в торгово-економічних і науково-технічних зв'язках, аж до встановлення кількісних і тарифних обмежень;
- використання методів недобросовісної конкуренції, підкуп державних службовців тощо;
- порушення режиму міжнародної міграції капіталу у формі прямих приватних інвестицій;
- підтримка ззовні неконтрольованого вивозу капіталу за межі країни.

Ще одна фундаментальна зовнішня загроза фінансовій безпеці України в останні роки полягала в зниженні капіталізації кредитно-фінансових установ країни, відсутності скоординованої позиції уряду щодо участі України в регіональних міжнародних банках. Ефективність участі у цих банках низька через невисокий рівень кредитування цими банками суб'єктів української економіки. Не працюють вони і з вітчизняними банками, що, в свою чергу, могло б сприяти підвищенню якості українських банківських продуктів.

З урахуванням усіх перерахованих факторів українська банківська система справедливо вважається однією з найбільш ризикованих у світі. Крім того, що вона недостатньо капіталізована, схильна до високих ризиків, вразлива для зовнішніх шоків і потенційної зміни політики уряду, неефективно управляється державою як власником частини фінансових ресурсів, вона страждає від неадекватного бухгалтерського обліку та непрозорості структури власності. Усвідомлюючи можливість настання нових фінансових криз і загострення конкуренції на фінансових ринках, багато банків для підвищення рентабельності свого бізнесу і збільшення капіталізації прагнуть посилити позиції за рахунок ефекту масштабу (при злитті).

Одним з факторів, який може стати причиною банківської кризи в найближчому майбутньому – це дефіцит ліквідності на фінансовому ринку і можливий різкий ріст вартості грошей. Передумови його такі: українська банківська система досить швидко оговталася від кризи 2008 року, але продовжує страждати від нестачі ліквідності. Це багато в чому пов'язано з політикою стерилізації грошової маси. Щоб вийти з положення і зберегти стабільність своїх фінансово-кредитних структур, банкірам доведеться підвищувати процентні ставки за кредитами, хоча вони й так високі. Виникає парадокс: інфляція до початку 2014 р. знижувалась, а процентні ставки не знижувались і навіть зростали. В результаті кредитні ресурси в Україні виявляються досить дорогими, і великий бізнес намагається залучати кошти на закордонних фінансових ринках, де ціна грошей набагато нижча. Щоб уникнути розвитку ситуації за таким песимістичним сценарієм, державі необхідно вирішити два принципові завдання у банківській сфері. По-перше, проблему рефінансування комерційних банків з боку держави, щоб вони могли кредитувати бізнес на більш вигідних умовах. По-друге, для розвитку банківського бізнесу потрібні спеціальні заходи, такі як субсидування процентних ставок для малого бізнесу [3].

Підсумовуючи основні зовнішні загрози фінансовій безпеці України, їх можна звести до низької якості контролю держави за рухом фінансових потоків, відсутності стратегії поведінки країни на міжнародних фінансових ринках, неготовності органів державного управління протистояти зростаючим зовнішнім загрозам національній фінансовій системі.

Оскільки банки реалізують практично всі операції, що стосуються обігу грошей і цінних паперів, вони здатні стабілізувати або дестабілізувати фінансове становище держави. Цьому сприяють наступні фактори:

- потік кредитних ресурсів у реальному секторі економіки. У країні так і не склався інститут

фінансового посередництва, який би дозволяв переміщати капітал з галузей з надлишковими (над власними потребами в продуктивному інвестуванні) поточними доходами в об'єктивно перспективні галузі. При відсутності такого інституту процес міжгалузевого руху капіталу набуває неефективної і потенційно небезпечної форми – сировинні компанії просто починають скуповувати підприємства в непрофільних для них секторах, в яких вони не мають ні досвіду управління, ні стійких зв'язків. В результаті ступінь монополізації економіки зростає, а якість управління падає;

– гостро стоїть проблема постійного збільшення державного боргу.

Слід встановити чіткі параметри боротьби з бідністю, хоча на даний час робота на цьому напрямку носить декларативний характер. Розрив між доходами «багатих» і «бідних» не зменшується, а продовжує зростати.

Внутрішні загрози фінансовій безпеці є проявом існуючих, а також таких, що формуються, потенційних і глибинних протиріч в національній економіці в цілому і у фінансово-кредитній сфері зокрема.

В ряду таких протиріч, на наш погляд, можна виділити, по-перше, невідповідність між формуванням ринкових відносин на основі економічних механізмів регулювання господарсько-фінансової діяльності і все ще значним рівнем адміністрування економіки. Наслідком цього протиріччя є, наприклад, збереження високого ступеня монополізму на ряді вітчизняних ринків.

По-друге, існують суперечності між декларованим Конституцією правом всіх громадян на власність і позбавленням його для більшості населення в результаті проведеної приватизації.

По-третє, рельєфно проявляються протиріччя між існуючими економічними відносинами і відставанням правової бази з їх регулювання. Відсутня цілісна взаємозалежна система зовнішньоторговельного, митного, валютного, податкового та інших напрямів державного регулювання, немає чіткого розмежування функцій валютного та зовнішньоторговельного контролю. Як наслідок - високий рівень злочинності у фінансово-кредитній сфері.

По-четверте, до цих пір не вирішені протиріччя між загальнодержавними інтересами у фінансово-кредитній сфері і такими ж інтересами окремих регіонів, що проявляється у неврегульованості міжбюджетних відносин між центром і регіонами.

По-п'яте, ще не знайдена форма розв'язання суперечності між проголошеними цілями соціально-економічного реформування та фінансовими можливостями держави реалізовувати їх повною мірою. В результаті відбувається зниження авторитету держави, органів законодавчої та виконавчої влади, абсолютизація ролі бюрократичного апарату, який є живильним середовищем для корупційних дій.

Загрози фінансової глобалізації можуть переливатись до національних систем різними каналами трансмісії зовнішніх шоків. До таких каналів можна віднести торгівлю, фінансові зв'язки, які підсилюються в умовах недосконалості міжнародного фінансового ринку, а саме: «зараження», стадної поведінки, спекулятивних атак, «фінансових пузирів» тощо [4].

Крім того, існують протиріччя і між окремими суб'єктами у забезпеченні фінансової безпеки. Так, зокрема, держава може не тільки виступати гарантом фінансової безпеки своїх громадян, а й бути для них джерелом загроз внаслідок надмірних податків та інших обов'язкових платежів, знецінення грошових заощаджень, затримки з виплатою заробітної плати, пенсій, стипендії, допомоги і т.п.

Таким чином, в даний час в країні не вирішено комплекс правових, структурно-організаційних, процедурних, кадрових, технологічних та ресурсних питань, що дозволяє зробити висновок про відсутність осмисленої стратегії фінансової безпеки на центральному, регіональному та місцевому рівнях.

Лише досконально вивчивши всі існуючі протиріччя у фінансово-кредитній сфері, усвідомивши механізми кризових процесів, які представляють загрозу фінансовій безпеці, можна створити конкретні технології їх запобігання та прогнозування.

В умовах глобалізації, все більше проявляється вплив такого її продукту, як геофінанси. Геофінанси виступають в зарубіжній літературі як складова частина глобальної економіки (геоекономіки). Зарубіжна доктрина розглядає феномен державних фінансів з точки зору взаємодії держав між собою у фінансовій сфері. Достатньо ознайомитися з позицією Е. Лутвака і роботами інших авторів, які вивчають проблеми економічної безпеки за законами геополітичної логіки, щоб оцінити значимість даної проблеми для світової науки: «... Простори, що досягнули суб'єктності, конкурують між собою, прагнучи одну географічну позицію обмежити на користь іншої або підпорядкувати її. Тепер же державам належить боротися на полі світової економіки, яку вони собою не покривають; його значну частину утворює приватний, в тому числі транснаціональний, капітал, чия логіка може не збігатися з геоекономічними завданнями націй [5].

Геоекономіка, в рамках якої досліджуються геофінанси, розуміється дослідниками як «принцип об'єднання всіх економічних установок і структур якоїсь країни в єдину стратегію, що враховує загальносвітову ситуацію», в тому числі ситуацію фінансових ринків, на яких рухаються капітали. Е. Лутвак сформулював тезу про «консолідуєчу економічну загрозу», висунув поняття «турбокапіталізм», що рухається по планеті шляхами фінансових потоків і «примару бідності», що

з'являється перед країнами через «норовливість геофінансів» [6].

На думку деяких авторів, геофінансовий вибір держави повинен бути націлений сьогодні не на посилення національного елементу фінансових ресурсів, а на посилення здатності країни-системи використовувати міжнародні фінансові ресурси, іншими словами, метою ставиться не «мати гроші», а отримати доступ до фінансових ресурсів, причому такий доступ, який був би по можливості простим, диверсифікованим, економічним. Держава потребує фінансів, а фінанси є таким же інструментом самої держави-структури, як система судочинства, збройні сили і поліція [7].

Вперше поняття державних фінансів виникає на початку 90-х років ХХ століття і розглядається в аспекті фінансової глобалізації та дій глобальних чинників, які починають значно впливати на внутрішні ринки. До порядку денного вносяться питання використання міжнародних фінансових ресурсів в національних інтересах, оцінки негативних і позитивних сторін грошових транскордонних переміщень, впливу, який спекулятивні потоки можуть чинити на грошову стабільність, процентні ставки, платіжний баланс (в якому переміщення капіталу є важливою статтею). Особливої актуальності набуває проблема грошового суверенітету уряду.

Рушійною силою розвитку геофінансів в числі інших виступає науково-технічна революція в області засобів зв'язку, що сприяє прискоренню передачі прав власності на активи в міжнародному масштабі і можливості здійснювати миттєві переміщення величезних сум коштів в будь-які точки земної кулі. Щодня величезні суми переводяться в інші країни і в інші валюти, оскільки фінансові відділи корпорацій, а також фінансові установи активно управляють своїми портфелями фінансових активів і зобов'язань. Офшорні зони, євrorинок та інші світові фінансові центри в особі найбільших банків, валютних, фондових бірж та інших великих фінансових інститутів акумулюють у своїх руках значну фінансову та економічну міць. У результаті відбувається відрив фінансових потоків від реального відтворювального процесу і перенесення колосальних сум у віртуальний простір спекулятивних операцій. У деяких вітчизняних публікаціях наголошується, що погіршення світової економічної ситуації починає проявлятися з другої половини 90-х років, коли світова економіка почала демонструвати чотири основні тенденції, що посилюються до періоду кінця ХХ - початку ХХІ ст.

По-перше, темп глобальної фінансової інтеграції випередив створення внутрішніх інститутів, необхідних для контролю і регулювання фінансового сектору та його взаємодії зі світовим ринком.

По-друге, світове оточення стало занадто байдужим до наслідків системного ризику і колапсу фінансового сектора. Цей сектор є фактично некерованим.

По-третє, глобальний ринок капіталів недосконалий, йому властиві нестійкі коливання, що при погіршенні середовища провокує паніку.

По-четверте, після фінансових криз 90-х років прийшло усвідомлення того факту, що ринкам, які розвиваються при інтеграції в глобальний фінансовий ринок, необхідно розвивати внутрішні інститути. Вигоди відкритого балансу капіталу повинні бути зважені з ризиками фінансової кризи [8, с. 230].

Є. Кочетов і Г. Петрова вважають, що «сутність нового змісту фінансових потоків полягає в тому, що вони, з одного боку, відірвані від відтворювальних циклів (перенесення у віртуальний геофінансовий простір), з іншого боку, вони наповнюють новим змістом мінову вартість. Баланс (чітке осмислення правових та економічних критеріїв відмінності) між відтворювальними фінансами, опосередкованими в інвестиційний процес, і віртуальними фінансами, опосередкованими в певній частині в світовий фінансовий ринок, стає одним з основоположних елементів забезпечення ефективного отримання національного доходу» [9].

Якщо проаналізувати архітектуру основних елементів глобальної фінансової безпеки, то найбільше значення серед них на національному рівні матимуть бюджетна, податкова і кредитно-грошова системи.

Необхідно зрозуміти, що система національних пріоритетів у фінансовій сфері повинна формуватися відповідно до національної концепції сталого розвитку.

Визначення «сталий розвиток» означає просто стійкий, постійний ріст, в той же час в європейських мовах під «sustainable development» мають на увазі більш вузький зміст даної категорії, це – розвиток «триваючий» або «адаптаційний», тобто такий, що не суперечить подальшому існуванню людства і розвитку його в колишньому напрямі. Забезпечення сталого розвитку (СР) вимагає не просто інвестицій в екологію або якихось нових технологій, але, перш за все, соціальних новацій, зміни пріоритетів і цілей розвитку цивілізації [10].

Відносно сучасного СР існує цілий ряд теорій. Важливу функцію в глобальному моделюванні виконують приватні методологічні концепції: концепція ноосфери, доктрина Римського клубу «Межа зростання», концепція Г. Кана. Широко відома також концепція прийнятного ризику, де ризик розглядається як міра небезпеки, що характеризується можливістю заподіяння шкоди та її силою. Під загрозою розуміється властивість об'єктів і процесів завдавати шкоди собі та (або) оточенню. Розвиток концепції ризику в даний час йде за трьома основними напрямками: розробка методів оцінки ймовірності негативних подій, оцінка їх наслідків та визначення прийнятного ризику (нормування ризику). Нормування полягає у встановленні прийнятного рівня безпеки, який найбільш часто визначається величиною сумарного індивідуального ризику смерті людини внаслідок впливу різних

небезпек (техногенних, природних, біологічно-соціальних) [11].

З точки зору автора ключовим питанням для України в XXI столітті є комплексна проблема забезпечення політичної, економічної та соціальної стабільності. Україна повинна зробити усвідомлений вибір і позначити основні пріоритети подальшого розвитку, в тому числі в геоекономічному і геофінансовому аспектах.

З одного боку, міжнародні фінансові інститути покликані сприяти зниженню рівня зовнішніх загроз для національних фінансових систем. Але з іншого – їх діяльність передбачає активне втручання у фінансову політику окремих національних держав у вигляді певних вимог, рекомендацій, угод тощо, що створює підвищені ризики для функціонування національних фінансових систем, так як національні інтереси деколи входять у суперечність з вимогами та рекомендаціями міжнародних фінансових інститутів. Некритичне слідування урядів деяких країн цим рекомендаціям нерідко призводило фінансові системи до серйозної кризи.

Уряди також повинні враховувати, що хоча вони мають певну можливість регулювання внутрішнього валютного, фондового і грошового ринків, в умовах лібералізації транснаціональний капітал при бажанні може знищити фінансову систему практично будь-якої держави.

Додаткові ризики для національних фінансових систем створюють також платіжні системи в мережі Інтернет та електронні фінансові ринки, принципи діяльності яких, їх вплив на традиційні фінанси ще слабо вивчені в економічній науці. Інтернет-економіка взагалі поки не має сформованої методології, тому дослідники використовують вельми різноманітний інструментарій для оцінки та прогнозування процесів, що протікають в її різноманітних сегментах. Держава практично не має інструментів впливу на віртуальні фінансові системи. І якщо в розвинених зарубіжних країнах поступово створюється механізм контролю над Інтернет-економікою, то в країнах з перехідною економікою такого роду регулятори відсутні. Як приклади негативного впливу платіжних систем мережі Інтернет можна відзначити зростання шахрайства з магнітними картами та використання Інтернет-платежів при відмиванні «брудних» грошей. Це особливо актуально при відсутності належного контролю з боку держави за системою електронних платежів і незахищеності даних систем платежів, що є нормою для країн з перехідною економікою.

Висновки з проведеного дослідження. Прискорення процесів глобалізації світогосподарських зв'язків, поглиблення інтеграції ринків різних країн шляхом усунення бар'єрів на шляху руху товарів, послуг і капіталу й посилення конкуренції на світових ринках вимагають системних і скоординованих дій держави, бізнесу й суспільства по забезпеченню фінансової безпеки країн.

Аналіз загроз фінансової глобалізації показав, що вони мають дуже різноманітну природу походження та можуть передаватись по різних каналах трансмісії. Так, загрози від фінансової глобалізації можуть проявлятися як в результаті глобальних факторів, до яких відноситься циклічні зміни та світові відсоткові ставки, так і факторів, специфічних для окремої країни, таких, як макроекономічна політика, рівень розвитку фінансової системи тощо.

Бібліографічний список

1. Шнипко О. Постіндустріальна глобалізація: сутність, чинники, тенденції та суперечності розвитку / О. Шнипко // Економіст. – 2005. – № 4. – С. 76-79.
2. Поважний С. Ф. Державне управління національною економікою в умовах глобалізації / С. Ф. Поважний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g%20%280%29.htm
3. Поливана Т. М. Розвиток фінансових систем України та країн ЦСЄ в умовах глобалізації / Т. М. Поливана // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – Вип. 25. – С. 233-240.
4. Поливана Т. Фінансова глобалізація: наслідки та загрози для трансформаційних економік / Т. Поливана // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 23. – С. 251.
5. Luttwak E. From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict: Grammar of Commerce / E. Luttwak // The National Interest. – 1990. – № 20. – P. 17-24.
6. Luttwak E. Turbo-Capitalism: Winners and Losers in the Global Economy / E. Luttwak. – L., 1998. – 127 p.
7. Баскаков А. Ю. Проблеми досягнення економічної безпеки в умовах фінансової глобалізації / А. Ю. Баскаков // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Аналіз сучасних економічних процесів та інформаційні технології». – Д., 2011. – С. 13-16.
8. Демчук Н. І. Основні напрями розвитку фінансової глобалізації / Н. І. Демчук // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. – Полтава, 2011. – Вип. 2. – Т. 3. – С. 299-304.
9. Кочетов Э. Геоэкономика: финансы реальные и виртуальные (финансовый дуализм и его правовые аспекты) / Э. Кочетов, Г. Петрова // Общество и экономика. – 2000. – № 1. – С. 203.
10. Кузнецова А. С. Національні фактори економічного зростання в контексті фінансової глобалізації / А. С. Кузнецова // Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму

підприємницької діяльності. – Д., 2012. – С. 27-30.

11. Корнєєв М. В. Глобалізаційні аспекти виникнення фінансової економіки / М. В. Корнєєв // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Суми, 2010. – Вип. 30. – С. 152-156.

References

1. Shnytko, O. (2005), "Postindustrial globalization: nature, factors, trends and contradictions of", *Ekonomist*, no. 4, pp.76-79.

2. Povazhnyi, S.F. (2013), "The state of the national economies in a globalizing", available at: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g%20%280%29.htm

3. Polyvana, T.M. (2011), "The development of the financial system of Ukraine and CEE countries in the context of globalization", *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*, Iss. 25, pp. 233-240.

4. Polyvana, T. (2010), "Financial globalization: the consequences and threats for transitional economies", *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*, Iss. 23, p. 251.

5. Luttwak, E. (1990), "From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict: Grammar of Commerce", *The National Interest*, no. 20, p. 17-24.

6. Luttwak, E. (1998), *Turbo-Capitalism: Winners and Losers in the Global Economy*, London, 1998. – 127 p.

7. Baskakov, A.Yu. (2011), "Problemy dosiagnennia ekonomichnoi bezpeky v umovakh finansovoi globalizatsii", *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Analiz suchasnykh ekonomichnykh protsesiv ta informacii tekhnologii"*, Donetsk, pp. 13-16.

8. Demchuk, N.I. (2011), "Main types of financial globalization", *Naukovi praci Poltavskoi derzhavnoi agrarnoi akademii. Seriya: Ekonomichni nauky*, Poltava, Iss. 2, Vol. 3, pp 299-304.

9. Kochetov, E. and Petrova, G., (2000), "Geo-economics: finance, real and virtual (financial dualism and its legal aspects)", *Obshchestvo i ekonomika*, no. 1, p. 203.

10. Kuznetsova, A.S. (2012), "National factors of economic growth in the context of financial globalization", *Problemy ta shliakhy vdoskonalennia ekonomichnogo mekhanizmu pidpriemnytskoi diialnosti*, Donetsk, pp. 27-30.

11. Kornieiev, M.V. (2010), "Globalization aspects of the appearance of Financial Economics", *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, Sumy, Iss. 30, pp. 152-156.

Луцик-Дубова Т.О. ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мета. Основною метою статті є дослідження теоретичних аспектів протидії загрозам фінансовій безпеці держави в умовах глобалізації.

Методика дослідження. Теоретичним підґрунтям роботи є фундаментальні дослідження питань фінансової безпеки. Методологічну базу роботи сформували загальнонаукові методи дослідження: абстрактно-логічні методи; емпіричні методи спостереження та порівняння; теоретичні методи класифікації і систематизації; статистичні методи.

Результати. Обґрунтовано, що досягнення фінансової безпеки країн в умовах прискорення процесів глобалізації світогосподарських зв'язків, поглиблення інтеграції ринків різних країн вимагають системних і скоординованих дій держави, бізнесу й суспільства шляхом усунення бар'єрів для руху товарів, послуг і капіталу й посилення конкуренції на світових ринках. Встановлено, що загрози фінансової глобалізації мають дуже різноманітну природу походження та можуть передаватись по різних каналах трансмісії, зокрема, загрози від фінансової глобалізації можуть проявлятися як в результаті глобальних факторів, до яких відноситься циклічні зміни та світові відсоткові ставки, так і факторів, специфічних для окремої країни, таких, як макроекономічна політика, рівень розвитку фінансової системи тощо.

Наукова новизна. В статті розширено і поглиблено аналіз впливу інтеграції капіталів, транснаціональних корпорацій на загрози фінансовій безпеці держави в умовах глобалізації.

Практична значущість. Отримані результати дослідження дають можливість своєчасно розпізнавати, запобігати та пом'якшувати можливі наслідки від впливу на фінансову безпеку держави транснаціональних корпорацій, міжнародної експансії капіталів та кризових явищ на глобальному ринку.

Ключові слова: безпека, фінанси, управління, транснаціональна корпорація, глобальні фінанси, експансія капіталу.

Lutsyk-Dubova T.O. THREATS FINANCIAL SECURITY IN A GLOBALIZING

Purpose. The purpose of this article is to study the theoretical aspects of countering threats to economic security in the context of globalization.

Methodology of research. Theoretical basis of research is fundamental research a questions of financial security. Methodological framework of the study formed the scientific methods: abstract-logical methods; empirical methods of observation and comparison; theoretical methods for classification and

systematization; statistical methods.

Findings. Proved that achieving financial security in terms of acceleration of the globalization of world economic relations, the deepening integration of different countries requires a systematic and coordinated action by government, business and society by removing barriers to the movement of goods, services and capital and increased competition in world markets. Established that the threat of financial globalization are very diverse nature and origin can be transferred through various channels of transmission, including the threat of financial globalization may appear as a result of global factors, which include cyclic changes and global interest rates, and factors specific to the individual countries such as macroeconomic policy, the development of the financial system and so on.

Originality. The article was a widened and deepened analysis of the impact of integration of capital, transnational corporations on the threat to the financial security of the country in the context of globalization.

Practical value. These survey results provide a timely opportunity to recognize, prevent and mitigate the consequences of the impact on the security of the state of transnational corporations, international expansion of capital and the crisis in the global market.

Key words: security, finance, management, multinational corporation, global finance, capital expansion.

Луцык-Дубовая Т.А. УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Цель. Основной целью статьи является исследование теоретических аспектов противодействия угрозам экономической безопасности государства в условиях глобализации.

Методика исследования. Теоретическим основанием работы являются фундаментальные исследования вопросов финансовой безопасности. Методологическую базу работы сформировали общенаучные методы исследования: абстрактно-логические методы; эмпирические методы наблюдения и сравнения; теоретические методы классификации и систематизации; статистические методы.

Результаты. Обосновано, что достижение финансовой безопасности стран в условиях ускорения процессов глобализации мирохозяйственных связей, углубление интеграции рынков различных стран требуют системных и скоординированных действий государства, бизнеса и общества путем устранения барьеров для движения товаров, услуг и капитала и усиление конкуренции на мировых рынках. Установлено, что угрозы финансовой глобализации имеют очень разнообразную природу происхождения и могут передаваться по различным каналам трансмиссии, в частности, угрозы финансовой глобализации могут проявляться как в результате глобальных факторов, к которым относится циклические изменения и мировые процентные ставки, так и факторов, специфических для отдельной страны, таких, как макроэкономическая политика, уровень развития финансовой системы и т.д.

Научная новизна. В статье расширен и углублен анализ влияния интеграции капиталов, транснациональных корпораций на угрозы финансовой безопасности государства в условиях глобализации.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования дают возможность своевременно распознавать, предотвращать и смягчать возможные последствия влияния на финансовую безопасность государства транснациональных корпораций, международной экспансии капиталов и кризисных явлений на глобальном рынке.

Ключевые слова: безопасность, финансы, управление, транснациональная корпорация, глобальные финансы, экспансия капитала.